

Trasparenza tar ils organs politics

Introducziun dal princip da trasparenza en il Grischun

DA REST GIACUN DERMONT / ANR

■ Il chantun Grischun duai survegnir ina lescha che franca il princip da trasparenza. La gronda maiortad dals chantuns enconuscha già quest princip. En futur duai mintga burgais grischun avair il dretg d'invista en tut ils documents da las autoritads chantunalas. La nova lescha da trasparenza dal chantun Grischun vegn a garantir l'access a las scrittiras da las autoritads chantunalas. Oriundamain eri previs d'integrar er las vischnancas en la lescha, cunter questa idea hai dentant dà opposiziun tant d'ina part da las vischnancas sco er da las partidas pcd e pbd. La regenza ha sinquai restrenschì la proposta sin il chantun.

Princip da trasparenza

La lescha che vul introducir il princip da trasparenza duai garantir che las acziuns da las autoritads publicas sajan suandablas e transparentas. Per quest intent duai vegnir introducida l'obligaziun da las autoritads dad infurmar la populaziun a moda cunvegna. Las autoritads chantunalas duain far ina politica d'infurmaziun activa. Da nov vegn concedì a mintga burgais e mintga burgais il dretg d'invista a documents e protocols uffizials ed il dretg sin access a tut las infurmaziuns d'in post statal. Exceptà da quest dretg èn unicamain cas che pertutgan la sfera privata da terzs e tals che smanatschan la segirtad publica. Dumondas da burgais ston en futur vegnir respundidas e resguardadas. La lescha prevesa d'augmentar la trasparenza davart las acziuns dals organs

Ils commembers da la regenza, qua Christian Rathgeb, ed ils deputads pronti per cumenzar la sessiun da primavaira.

FOTO F. ANDRY

publics cun la finamira da rinforzar la libra furmaziun d'opiniun, ils dretgs democratics e la controlla da l'agir statal sco er la chapientscha e fidonza da la populaziun envers organs publics. Sin palancà federal è il princip da trasparenza entrà en vigur l'onn 2006. Enfin oz ha la gronda maiortad dals chantuns midà dal princip dal mantegniment da secret al princip da trasparenza.

«Finalmain» midada da paradigma

La regenza aveva previs da purtar la debatta davart la lescha da trasparenza già a chaschun da la sessiun da december 2015 en il cussegl grond. «Finalmain pudain nus ussa debattar questa lescha», ha intunà il president da la cumissiun per la politica dal stadi e la strategia, *Maurizio Michael* (pld, Bergiaglia). El sustegna l'introducziun dal princip da trasparenza e cunquai ina midada «da la perspec-

tiva da l'autorità a la perspectiva dal burgais. Quest pass è in rinforzament da la democrazia e da la separaziun da las pussanzas.» Er cusseglier guvernativ *Martin Jäger* s'engascha ch'il chantun Grischun mettia – finalmain – en vigur la lescha da trasparenza: «Nus essan tranter ils ultims chantuns che operschian anc tenor il princip da mantegniment da secret.» En la debatta d'entrada han plirs deputads e deputadas intunà

l'impurtanza da questa lescha. *Conradin Caviezel* (ps, Cuira) ha vulì savair tge che capita culs raps dals pajataglias: «Las autoritads statalas lavuran en num dals burgais.» La presidenta communal da Silvaplauna, *Claudia Troncana* (pld), ha intunà che fatschentas currentas stoppian restar secretas. La citad da Cuira vul tenor ses president *Urs Marti* (pld) introducir il princip da trasparenza en mintga cas, independentamain dal conclus dal cussegl grond.

Opposiziun da vischnancas pitschnas

Resalvas envers l'introducziun dal princip da trasparenza en las vischnancas existan cunzunt en vischnancas pli pitschnas en las regiuns. Per gronda part han ils deputads defendì l'autonomia da las vischnancas. «Nus avain già in'administraziun transparenta en las vischnancas», ha intunà *Aurelio Casanova* (pcd, Glion), «la nova lescha porta mo dapli expensas.» Ultra da quai saja en vischnancas pitschnas magari necessari da tegnair secret decisiuns che pertutgan singuls abitants. Il president communal da la vischnanca Urmein, *Walter Grass* (pbd), è cunter l'introducziun en tut las vischnancas. «En vischnancas pitschnas èsi pussaivel da reconstruir l'identità da persunas er sch'ellas na vegnan betg numnadas explicitamain.» L'entrada en fatschenta n'è betg stada contestada. Oz mardi cuntinua il cussegl grond cun la debatta da detagl da la lescha da trasparenza. Sch'i gartegia al parlament d'integrar en la lescha la determinaziun da laschar liber a las vischnancas d'introducì il princip da trasparenza sin palancà communal ha la fatschenta bunas schanza da chattar ina maiortad en il plenum.